

Ljubljana, 16. september 2021

POGLED NA IZOBRAŽEVANJE 2021

EDUCATION AT A GLANCE 2021

V nadaljevanju si lahko preberete več o zborniku Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) [Education at a Glance](#) (EAG), "Pogled na izobraževanje" 2021, uradno objavljenem v četrtek, **16. septembra 2021, ob 11.00.**

V dokumentu lahko preberete:

- I. PREDSTAVITEV PUBLIKACIJE EAG IN PROCESA PRIPRAVE
- II. SLOVENIJA IN EAG
- III. PREGLED KAZALNIKOV V EAG 2021
- IV. Poudarki iz EAG 2021
- V. INFOGRAFIKE (prevod)

I. PREDSTAVITEV PUBLIKACIJE EAG IN PROCESA PRIPRAVE

EDUCATION AT A GLANCE (EAG) je najobširnejši mednarodni zbornik izbranih primerljivih podatkov o stanju in učinkih izobraževanja v 38 [državah članicah OECD in partnerskih državah](#) (Argentina, Brazilija, Ljudska republika Kitajska, Indija, Indonezija, Ruska federacija, Savdova Arabija in Republika Južna Afrika). Namen zbornika je omogočiti in spodbujati mednarodno primerjalni pogled in vzajemno učenje pri razvijanju izobraževalnih politik in sistemov v državah.

Publikacija je rezultat sodelovanja držav članic, institucij in strokovnjakov, ter Sekretariata OECD, v okviru programa INES (*Indicators of Education Systems* – "Indikatorji izobraževalnih

sistemov") za zbiranje podatkov in razvoj mednarodno primerljivih kazalnikov na področju izobraževanja.

EAG izide vsako leto, običajno jeseni, v tiskani in elektronski obliki: http://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance_19991487 (prvič je izšel leta 1992). Določene preglednice, poudarki iz ugotovitev za posamezne države (*Country notes*) in povzetki, kakor tudi pregledi virov, metod in tehničnih opomb (*Annexes*), so objavljeni zgolj na spletni strani OECD. Publikacija (okvirno 500 strani) je dostopna v angleškem, francoskem in nemškem jeziku, nekateri letniki publikacije pa tudi v španskem in portugalskem jeziku. V letu 2021 je EAG prvič na voljo tudi kot [interaktivna publikacija](#).

Podatki/kazalniki EAG so razporejeni v štiri vsebinske sklope:

- poglavje A (kazalniki A): Učinki izobraževalnih institucij in vplivi učenja
- poglavje B (kazalniki B): Dostopnost, udeležba in napredovanje v izobraževanju
- poglavje C (kazalniki C): Finančni viri v izobraževanju
- poglavje D (kazalniki D): Učitelji, učno okolje in organizacija v šolah

Posamezna poglavja so opisana v točki V.

Vsako poglavje vsebuje 5 do 7 kazalnikov, ki jih izberejo sodelujoči v okviru programa INES na mednarodni ravni. Države lahko sodelujejo tudi pri razvijanju kazalnikov. Razdelek vsakega kazalnika obsega več preglednic in grafov (slik), opis konteksta, glavne ugotovitve, analizo podatkov ter definicije, opis metodologije in vire, pri določenih kazalnikih tudi opis trendov ali okvir z besedilom, ki dodatno osvetljuje vsebino. Nekatero preglednico, potrebne za natančnejše razumevanje podatkov, pregledi virov, metod in tehničnih opomb so dodani v aneksih. Podatki so prikazani primerjalno glede na povprečje med državami OECD, EU22 (države članice EU in OECD), G20 in v nekaterih primerih tudi glede na povprečje vseh držav.

Glavni viri EAG so: vprašalniki UOE (skupni vprašalniki UNESCO, OECD in EUROSTAT), drugi podatkovni viri o prebivalstvu (npr. raziskava delovne sile in statistični podatki o dohodku in življenjskih pogojih), letni vprašalniki mrež INES NESLI in LSO¹, priložnostni oziroma periodični vprašalniki o izbranih vprašanjih, skupni vprašalnik mrež NESLI in Eurydice o obsegu pouka in plačah učiteljev in ravnateljcev, podatki iz mednarodnih raziskav OECD PISA (program mednarodne primerjave dosežkov petnajstletnikov), TALIS (mednarodna raziskava o poučevanju in učenju) in PIAAC (mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih).

---

¹ Program INES - program OECD za indikatorje izobraževalnih sistemov; NESLI – mreža za zbiranje in presojanje opisnih podatkov o strukturah, politikah in praksah v izobraževanju; LSO – mreža za zbiranje in razvijanje podatkov o ekonomskih in socialnih učinkih izobraževanja ter učinkih izobraževanja, povezanih s trgov delo.

Nekateri kazalniki temeljijo na podatkih izpred treh do štirih let (predvsem finančni podatki), nekateri so sodobnejši, izpred enega do dveh let.

Za primerjavo izobraževalnih sistemov v različnih državah se uporablja [mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja ISCED](#), ki razvršča izobraževalne programe in izide po ravneh in izobraževalnih področjih. Uporaba klasifikacije omogoča, da so nacionalni statistični podatki zbrani in prikazani na mednarodno primerljiv način. V poročilu 2021 je uporabljena klasifikacija ISCED 2011², če ni drugače navedeno.

Več o klasifikaciji ISCED 2011 je mogoče prebrati v priročniku, objavljenem na spletni strani <http://www.oecd.org/education/isced-2011-operational-manual-9789264228368-en.htm>.

Za področja izobraževanja pa se uporablja klasifikacija ISCED-F 2013. Več o klasifikaciji ISCED-F 2013 je mogoče prebrati v priročniku, objavljenem na spletni strani <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/isced-fields-of-education-and-training-2013-en.pdf>.

Na spletišču OECD.Stat (<https://stats.oecd.org/>) je dostopna zbirka podatkov EAG, ki vsebuje neobdelane podatke in kazalnike iz EAG, kot tudi metapodatke. Zbirka podatkov EAG omogoča uporabnikom, da razčlenijo in analizirajo podatke na več načinov, kot je to mogoče v publikaciji.

II. SLOVENIJA IN EAG

Slovenija je k programu INES ("Indikatorji izobraževalnih sistemov") pristopila leta 2005, njeni podatki so bili prvič objavljeni v EAG 2007. Leta 2012 se je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport vključilo tudi v mrežo INES NESLI za zbiranje in presojanje opisnih podatkov o strukturah, politikah in praksah v izobraževanju. Poleg mreže NESLI deluje v okviru programa še mreža LSO za zbiranje in razvijanje podatkov o ekonomskih in socialnih učinkih izobraževanja ter učinkih izobraževanja, povezanih s trgom dela. Slovenija v mreži LSO ne sodeluje.

Podatke za Slovenijo posredujeta Statistični urad Republike Slovenije (statistične podatke, kazalnike A–C in nekatere D) in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (predvsem opisne podatke za kazalnike D in kazalnik B2 o predšolski vzgoji in varstvu ter C5 o šolninah in pomoči študentom ter za nekatere priložnostne vprašalnike).

---

² Zadnje prenovljeno različico klasifikacije ISCED 2011 je sprejela Splošna konferenca UNESCO novembra 2011.

Za razumevanje slovenskih podatkov je pomembno pojasnilo o tem, kako pri nas razvrščamo vzgojo in izobraževanje glede na klasifikacijo ISCED 2011, ki razlikuje med osmimi ravnmi izobraževanja:

ISCED 0 – predšolska vzgoja in izobraževanje: prvo starostno obdobje (ISCED 01) in drugo starostno obdobje (ISCED 02) predšolske vzgoje

ISCED 1 – primarno izobraževanje: osnovnošolsko izobraževanje od 1. do 6. razreda (1. in 2. vzgojno-izobraževalno obdobje)

ISCED 2 – nižje sekundarno izobraževanje: osnovnošolsko izobraževanje od 7. do 9. razreda (3. vzgojno-izobraževalno obdobje)

ISCED 3 – višje sekundarno izobraževanje: srednješolsko izobraževanje

ISCED 4 – po-sekundarno neterciarno izobraževanje: v Sloveniji ni izobraževanja na tej ravni

ISCED 5 – krajše terciarno izobraževanje: višje strokovno izobraževanje

ISCED 6 – prva stopnja (*Bachelor*): izobraževanje po študijskih programih prve stopnje

ISCED 7 – druga stopnja (*Master*): izobraževanje po študijskih programih druge stopnje

ISCED 8 – doktorsko izobraževanje: doktorsko izobraževanje (študijski programi tretje stopnje)

Navedba "sekundarno izobraževanje" (*secondary education*) tako za Slovenijo pomeni, da podatki zajemajo skupaj 3. vzgojno-izobraževalno obdobje osnovne šole in srednješolsko izobraževanje.

Navedba "poklicno" (*vocational*) izobraževanje in usposabljanje vključuje nižje in srednje poklicno izobraževanje, srednje strokovno in tehniško izobraževanje ter poklicno-tehniško izobraževanje.

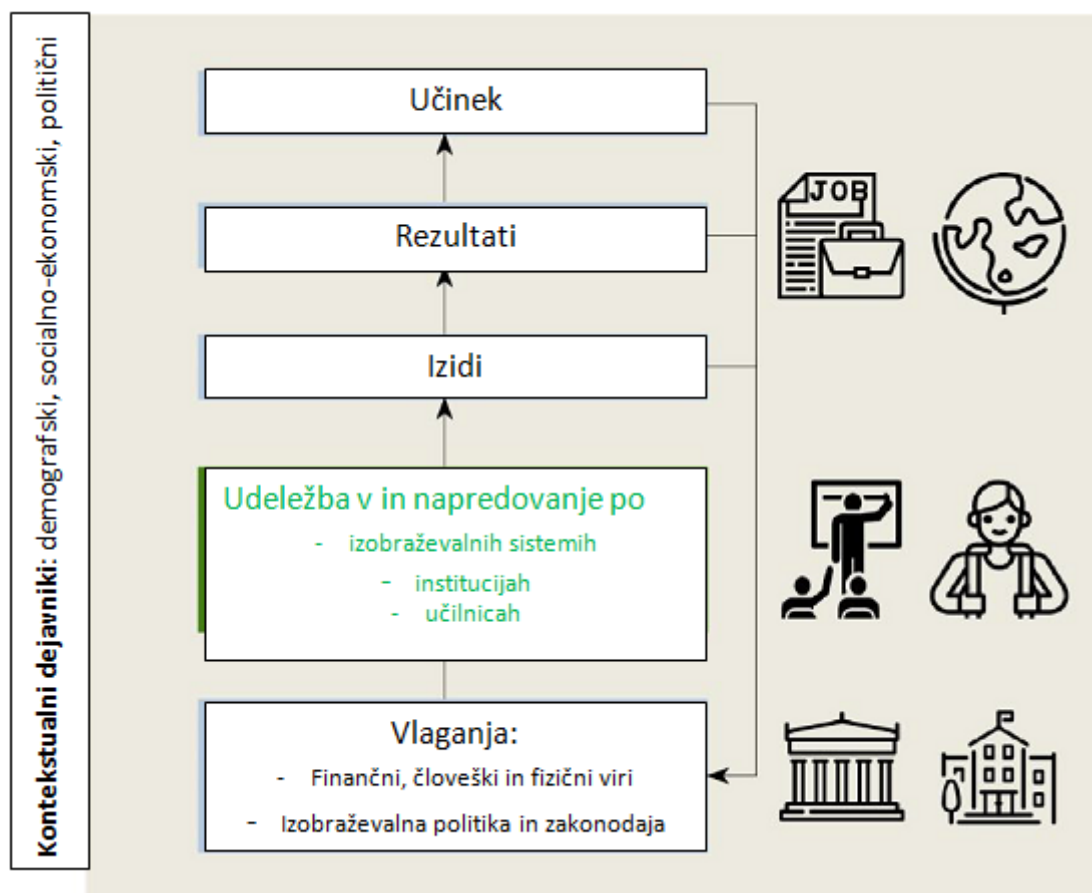
Navedba "splošno višje sekundarno izobraževanje" (*general upper secondary*) v Sloveniji pomeni gimnazijsko izobraževanje.

Več pojasnil o razvrstitvi izobraževanja, tudi prejšnjega višje- in visokošolskega izobraževanja, je na voljo na spletni strani Inštituta za statistiko UNESCO (UIS), v rubriki "ISCED MAPPINGS" (<http://uis.unesco.org/en/isced-mappings>).

III. STRUKTURA POGLAVIJ IN INDIKATORJEV EAG 2021

Kot je zapisano v uvodu publikacije EAG 2021, "so kazalniki organizirani v okviru, ki razlikuje dejavnike v izobraževalnih sistemih, jih razvršča po vrsta vprašanj, ki jih obravnavajo, in preučuje kontekstualne dejavnike, ki vplivajo na politiko (slika A). Poleg teh razsežnosti tudi časovna perspektiva omogoča, da si predstavljamo dinamične vidike razvoja izobraževalnih sistemov."

Slika: Okvir organiziranosti kazalnikov

Vir: EAG 2021, Slika A

Poglavje A: Učinki izobraževalnih institucij in vplivi učenja

vsebuje kazalnike o učinkih, rezultatih in vplivu izobraževanja, ki kažejo, kakšen delež odrasle populacije dosega posamezno raven izobrazbe, pa tudi učne, ekonomske in socialne rezultate izobraževanja. Kazalniki v tem poglavju skozi analizo zagotavljajo na primer okvir za oblikovanje politik o vseživljenjskem učenju. Omogočajo tudi vpogled v vzvode politike, potrebne za naslavljanje področij, na katerih izidi in učinki morda niso usklajeni z nacionalnimi strateškimi cilji. Poglavje vsebuje kazalnike: A1: izobrazba odraslih, A2: prehod iz izobraževanja na trg dela, A3: vpliv izobrazbe na sodelovanje na trgu dela, A4: učinek

izobrazbe na plačo, A5: finančne spodbude za vlaganje v izobraževanje, A6: povezava med socialnimi izidi in izobrazbo ter A7: vključenost odraslih v izobraževanje in usposabljanje.

Poglavje B: Dostopnost, udeležba in napredovanje v izobraževanju obravnava celoten izobraževalni sistem od zgodnjega otroštva do terciarnega izobraževanja in vsebuje kazalnike o vpisu in udeležbi, napredovanju in dokončanju učencev na vsaki ravni in vrsti programa. Ti kazalniki se lahko štejejo za mešanico izidov in rezultatov, če le-ti na vsaki ravni izobraževanja služijo kot vhodni podatki za naslednjo in da je napredovanje rezultat politik in praks na ravni učilnice, institucije in sistema. Ti kazalniki lahko zagotovijo tudi okvir za opredelitev področij, na katerih je posredovanje politike potrebno, na primer za reševanje vprašanj nepravilnosti ali za spodbujanje mednarodne mobilnosti. Poglavje vsebuje kazalnike: B1: kdo sodeluje v izobraževanju, B2: razlike med sistemi predšolske vzgoje po svetu, B3: diplomanti višjega sekundarnega izobraževanja, B4: značilnosti študentov, ki se bodo vključili v terciarno izobraževanje, B5: diplomanti terciarnega izobraževanja, B6: značilnosti mednarodno mobilnih študentov.

Poglavje C: Finančni viri v izobraževanju vsebuje kazalnike o izdatkih v izobraževanju in za izobraževalne ustanove, kako so ti izdatki razdeljeni med javne in zasebne vire, finančni mehanizmi pomoči za študente in šolnine, ki jih zaračunavajo institucije na terciarni ravni. Ti kazalniki so večinoma vzvodi politik, pomagajo pa tudi pojasniti posebne učne rezultate. Na primer, izdatki za izobraževalne ustanove na učenca so ključni ukrep politike, ki najbolj neposredno vpliva na posamezne učence, deluje pa tudi kot ovira za učno okolje v šolah in učne pogoje v razredu. Poglavje vsebuje kazalnike: C1: izdatki za izobraževalne ustanove na učenca, C2: delež nacionalnega bogastva, ki se ga porabi za izobraževalne ustanove, C3: obseg javnega in zasebnega financiranja izobraževalnih ustanov, C4: skupna javna poraba za izobraževanje, C5: šolnine za študij in javne pomoči študentom terciarnega izobraževanja, C6: izdatki za izobraževanje glede na vrsto porabe ter C7: kateri dejavniki vplivajo na strošek plače učiteljev.

Poglavje D: Učitelji, učno okolje in organizacija v šolah vsebuje kazalnike o obsegu poučevanja, delovnem času učiteljev in ravnateljev ter plačah učiteljev in ravnateljev. Ti kazalniki ne predstavljajo le vzvodov politike, ki jih je mogoče upravljati, temveč zagotavljajo tudi okvire za kakovost poučevanja in rezultate posameznih učencev. V tem poglavju so predstavljeni tudi podatki o značilnostih učiteljev. Poglavje vsebuje kazalnike, kot so: D1: koliko časa učenci preživijo v razredu, D2: število učencev na učitelja in velikost oddelkov, D3: plače učiteljev in ravnateljev, D4: koliko učitelji in ravnatelji poučujejo in delajo, D5: kdo so učitelji, D6: kako se šolam zagotavljajo javna sredstva ter D7: delež učiteljev, ki zapustijo poklic.

V. POUĐARKI IZ EAG 2021

Predstavljamo nekatere poudarke iz publikacije EAG 2021. Podatki o Sloveniji so prikazani primerjalno glede na povprečje v državah OECD.

1. Osrednja tema EAG 2021 je pravičnost v izobraževanju

EAG s pomočjo podatkov ponuja pogled na vse ravni izobraževanja – od predšolske vzgoje in varstva v zgodnjem otroštvu preko osnovnošolskega, srednješolskega do terciarnega izobraževanja. Prikaže jih glede na različne značilnosti, kot so spol, starost, lastnina izobraževalne ustanove, področje izobraževanja, vrsta programa, letos pa tudi glede na socialno-ekonomski status, državo izvora, geografski položaj ipd., saj je v središču pozornosti publikacije *Pogled na izobraževanje 2021* **pravičnost v izobraževanju**. Publikacija se poglobljeno se posveča enakim možnostim pri dostopu, vključenosti, doseganju učnih rezultatov in napredovanju pa tudi usposabljanju učiteljev za raznolikost v razredu.

Kot je v uvodu v letošnji EAG zapisal Mathias Cormann, generalni sekretar OECD: »Primerjave kažejo, da sta izboljšana socialna mobilnost in večja pravičnost res mogoči, pri čemer se lahko učimo pri najpravičnejših izobraževalnih sistemih, ki izkazujejo velik pomen zgodnjega vključevanja v vzgojo in izobraževanje. S tem otroci, zlasti tisti iz prikrajšanih okolij, pridobijo trdne temelje – razvijajo kognitivne, socialne in čustvene spretnosti kot tudi trajno navado učenja, ki jih bo spremljala skozi življenje. Za ta namen so potrebne naložbe v učitelje, da lahko razvijejo zmožnost razumevanja potreb posameznih učencev in temu ustrezno prilagodijo svoje učne strategije.«.

Slovenija po vključenosti otrok v predšolskem obdobju nad povprečjem OECD

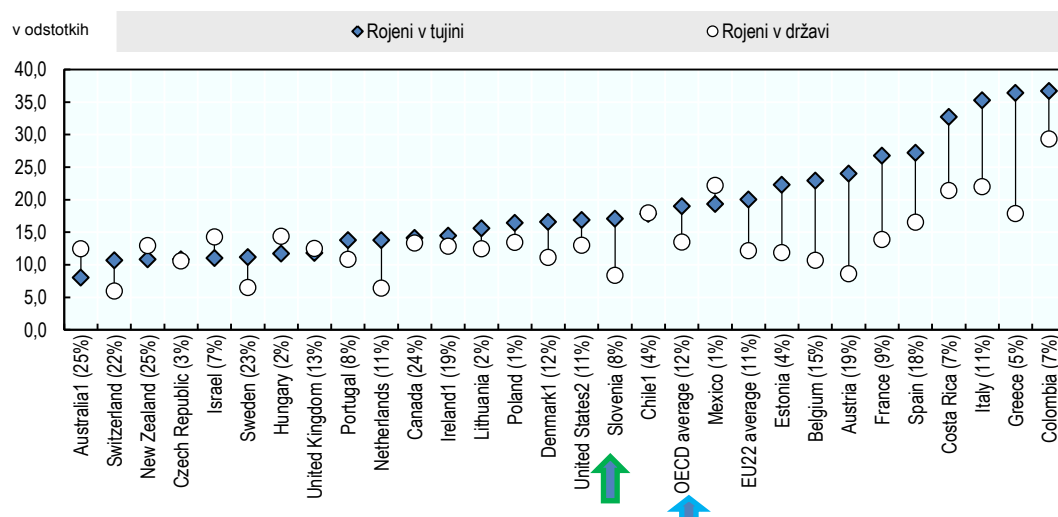
V Sloveniji je kar 44 % mlajših od treh let v letu 2019 obiskovalo vrtce ter 92 % otrok, starih 3–5 let (OECD: 25 oziroma 83 %). Zasebne vrtce v državah OECD obiskuje skoraj tretjina vključenih v predšolsko vzgojo in varstvo, v Sloveniji je takih le 6 %. (Tabela B2.2.)

Priseljensko ozadje, socialno-ekonomski status, razlike med spoloma predstavljajo izziv pri zagotavljanju enakih možnosti v izobraževanju

Podatki EAG 2021 kažejo, da izziv še vedno predstavljajo **doseganje vsaj srednješolske izobrazbe** in zagotavljanje enakih možnosti za doseganje rezultatov izobraževanja – petina odraslih v OECD nima srednješolske izobrazbe (v Sloveniji le slaba desetina). (Tabela A1.1.) Leta 2019 je v približno četrtini držav OECD vsaj 10% mladih, starih 15–19 let, predčasno opustilo šolanje. Slovenija s 3,7 % sodi med pet držav, kjer je delež mladih, ki niso v izobraževanju in tudi niso zaposleni (NEET), pod 4 % (OECD povprečje 8,2 %). (Tabela A2.2.)

V Sloveniji 10 % mladih odraslih, starih 18–24 let, ni niti v izobraževanju niti niso zaposleni, v OECD je takih povprečno 15 %. (Tabela A2.1.)

Slika 1: Odstotek rojenih v državi oziroma v tujini, starih 15–29 let, ki se ne izobražujejo oziroma usposabljaajo in niso zaposleni (NEET), 2020

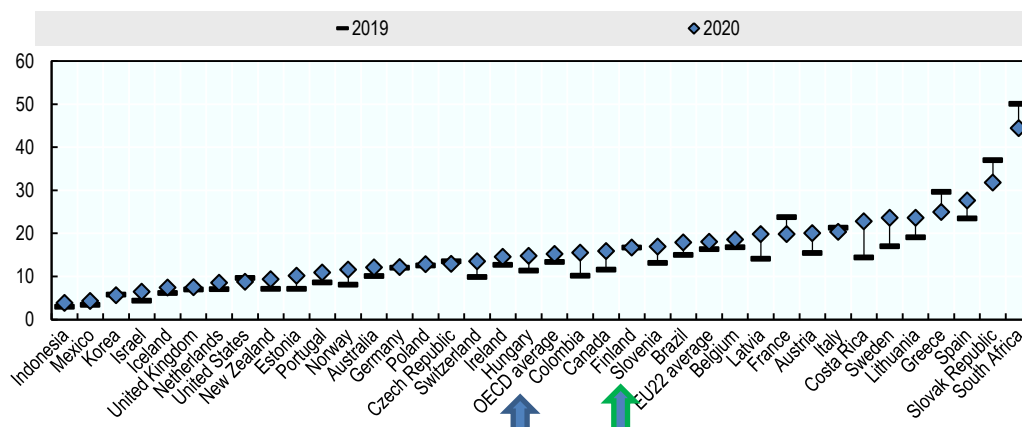

VIR: EAG 2021, Slika A2.4.

Kot je zapisano v povzetkih publikacije EAG 2021, "ima med dejavniki, ki vplivajo na uspešnost izobraževanja, socialno-ekonomski status večji vpliv na pismenost 15-letnikov kot spol ali država izvora. **Socialno-ekonomski status** vpliva tudi na usmeritev programa, ki jo izberejo šolajoči, saj se učenci, katerih starši nimajo terciarne izobrazbe, ki kaže na socialno-ekonomski status, pogosteje vpišejo v srednje poklicne in strokovne programe kot v splošne programe (gimnazije). Tisti brez srednješolske izobrazbe so prikrajšani na trgu dela." V povprečju so mladi odrasli brez pridobljene srednješolske izobrazbe pogosteje brezposelni kot njihovi vrstniki. Na dvig deleža le-teh v letu 2020 je v Sloveniji imela epidemija še posebej velik vpliv, saj se v primerjavi z letom prej dvignil bolj (4 odstotne točke) kot povprečno v OECD (2 odstotni točki). (Tabela A.3.3.)

Slika 2: Trend stopnje brezposelnosti odraslih, starih 25–34 let, z manj kot srednješolsko izobrazbo, 2019 in 2020

Vir: EAG 2021, Slika A3.1.

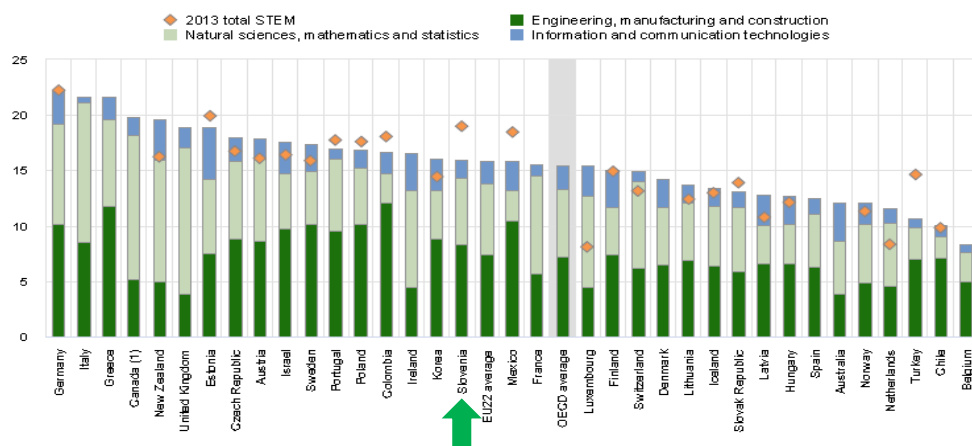
Na izobraževalno pot vpliva tudi **priseljensko ozadje** – v večini držav OECD mladi priseljenci manj pogosto pridobijo srednješolsko izobrazbo kot njihovi vrstniki, rojeni v državi. Podobno je z deležem zaposlenih terciarno izobraženih priseljencev. V Sloveniji je 12 % odraslih, starih 25–64 let, ki so rojeni v tujini (OECD 17 %). Od rojenih v tujini, ki so se priselili po 16 letu, jih skoraj četrtina nima srednješolske izobrazbe (OECD 21 %). Od tistih, ki so prispeli do dopolnjenih 15 let, je takih dobra desetina (OECD 21 %), rojenih v Sloveniji pa 8 % (OECD 17 %). (Tabela A1.3.)

Razlike med spoloma glede izobraževanja in pridobljene izobrazbe ostajajo velike. V zadnjih desetletjih se je dvignila izobrazbena raven prebivalcev, a več koristi od tega so imele ženske kot moški. Mlade ženske v državah OECD pogosteje kot vrstniki pridobijo srednješolsko izobrazbo. Večji delež dijakinj se odloča za vpis v programe splošnega kot poklicnega in strokovnega srednješolskega izobraževanja, za dijake velja obratno. Med maturanti, ki uspešno končajo gimnazijsko izobraževanje je v Sloveniji kar 61 % deklet, kar je 6 odstotnih točk več kot v povprečju v OECD (Slika B3.1.). Splošni programi omogočajo neposreden prehod na terciarno raven, poklicni in strokovni ne vedno, omogočajo pa prehod na trg dela.

Terciarno izobrazbo v Sloveniji ima 57 % mladih žensk, starih 25–34 let, medtem ko je delež moških nižji za 21 odstotnih točk, kar uvršča Slovenijo med države z največjim razkorakom med spoloma pri doseganju terciarne izobrazbe med OECD državami, kjer dosega to izobrazbo 52 % žensk in 39 % moških) ter je povprečni razkorak malo manj kot 13 odstotnih točk (Tabela A1.2.). Razlike med spoloma so tudi pri izboru področja študija. Izrazito več moških se odloča za področja naravoslovja, tehnologije, matematike in IKT (STEM), več žensk pa za zdravstvene in izobraževalne vede. Slednje se v Sloveniji kaže bolj kot povprečno v OECD. Med učiteljskim kadrom na vseh ravneh izobraževanja skupaj je v Sloveniji 22 %, v OECD državah pa 30 % moških (Tabela B52). Praviloma ženske zaslužijo manj kot moški ne glede na doseženo

izobrazbo – njihov zaslužek v povprečnih OECD predstavlja okoli 76–78 % plače moških. V Sloveniji je razkorak med plačo žensk in moških manjši, saj ženske zaslužijo 83–86 % plače moških (Slika A4.1.).

Slika 3: Porazdelitev novink terciarnega izobraževanja po STEM področjih, 2013 in 2019

1. Reference year 2017.

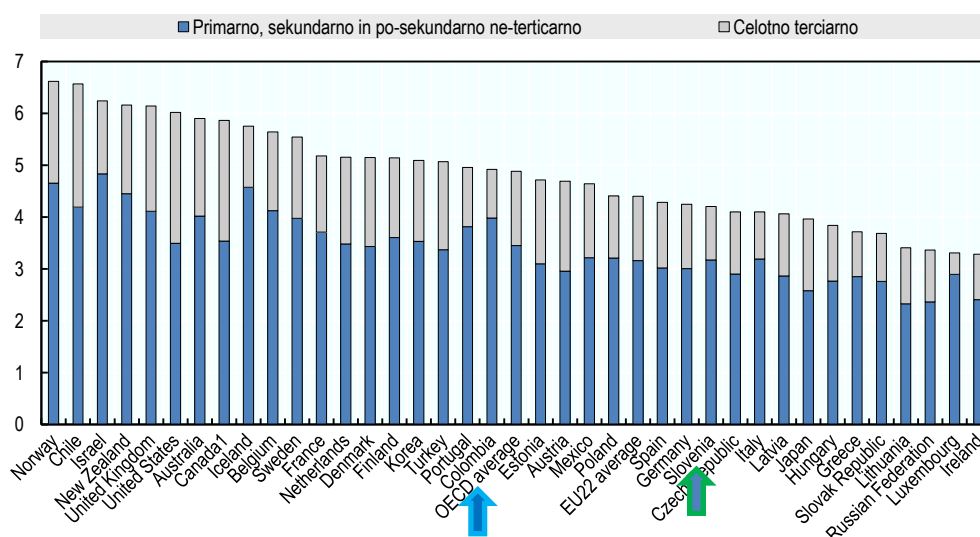
Vir: EAG 2021, Slika B4.3.

EAG 2021 prinaša tudi vrsto kazalnikov o finančnih virih, vloženi v izobraževanje, o učinkih izobraževanja, o obsegu pouka za učence, o učiteljih in ravnateljih, njihovih plačah, učni delovni obveznosti, in prvič tudi podatke o deležu tistih, ki prenehajo opravljati učiteljski poklic, ter informacije o sistemih določanja obsega in načina zagotavljanja javnih sredstev za osnovnošolsko raven izobraževanja.

2. Izdatki za izobraževanje v deležu BDP stabilni

Slovenija je iz javnih, zasebnih in mednarodnih virov skupaj za delovanje izobraževalnih ustanov od predšolske do visokošolske ravni v letu 2018 namenila enak delež kot v letu pred tem, to je 5,3 % BDP (Tabeli C2.1. in B2.3.). Tudi v OECD se povprečje ni spremenilo, a je za 0,5 odstotne točke višje kot v Sloveniji. V Sloveniji smo za delovanje vrtcev namenili 1,1 % BDP, kar je več kot povprečje v OECD, ki je bilo 0,9 %. Na drugih ravneh izobraževanja skupaj (od primarne do terciarne) je Slovenija namenila nižji delež BDP od povprečja OECD.

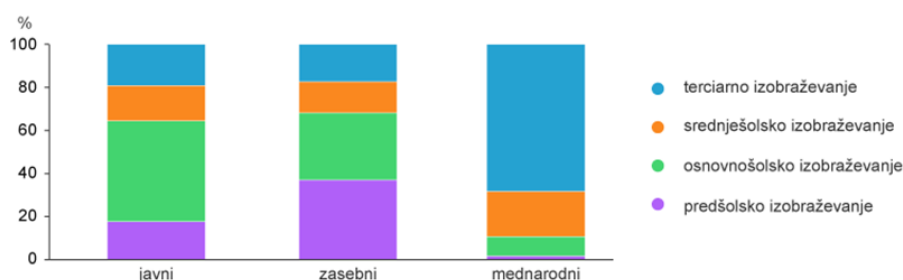
Slika 4: Celotni izdatki za izobraževalne ustanove v deležu BDP, 2018

Vir: EAG 2021, Slika C2.1.

Javni, zasebni in mednarodni izdatki za izobraževalne ustanove so tudi v letu 2018 predstavljali podoben delež kot v letih prej tako v Sloveniji kot tudi v OECD. Nekaj več kot tri četrtine izdatkov se je za vrtce v letu 2018 v Sloveniji zagotovilo iz javnih sredstev, v OECD pa pet odstotnih točk več (Tabela B2.3.). Za ostale do-terciarne ravni skupaj predstavljajo javni izdatki devet desetih vseh izdatkov v Sloveniji, enako je povprečje v OECD. Na terciarni ravni je bilo v kolaču vseh izdatkov v Sloveniji javnih izdatkov 84 %, v OECD pa 66 %. Podatki v EAG kažejo, da so gospodinjstva za formalno izobraževanje prispevala na predšolski ravni v Sloveniji (23 %) več kot v OECD (17 %), podobno na osnovno- in srednješolski ravni skupaj (Slovenija 9 %, OECD 8 %), na terciarni ravni pa je delež izdatkov, ki so jih imela gospodinjstva, v Sloveniji nižji (7 %) od povprečja v OECD državah (22 %) (Tabela C3.1.).

Slika 5: Struktura javnih, zasebnih in mednarodnih izdatkov za izobraževalne ustanove po ravneh izobraževanja, Slovenija, 2018

Vir: SURS

© SURS

Vir: [SURS](#)

Kot je zapisano v Poudarkih OECD za Slovenijo, "so letni izdatki na učenca za izobraževalne ustanove pokazatelj naložbe držav v vsakega posameznega učenca." Slovenija je v letu 2018 za osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje skupaj porabila na učenca oziroma dijaka 9.584 USD (izraženo v paritetah kupne moči) v primerjavi s povprečno 10.454 USD v OECD državah³. Na terciarni ravni je Slovenija vložila 14.060 USD na študenta, kar je 3.005 USD manj, kot je povprečje OECD (Tabela C1.1.). Letni izdatki za otroka v vrtcu so v Sloveniji znašali 9.731 USD, v OECD pa povprečno 10.118 USD (Tabela B2.3.).

Če primerjamo podatke o izdatkih na učenca, izražene v BDP na prebivalca, je slika za Slovenijo ugodnejša – od osnovnošolske do terciarne ravni je Slovenija namenila za izobraževalne ustanove na učenca, dijaka oziroma študenta 27 % BDP na prebivalca, države OECD pa povprečno eno odstotno točko manj. Po ravneh so izdatki predstavljali za osnovnošolsko in srednješolsko raven skupaj 25 % BDP na prebivalca v Sloveniji in 23 % v OECD², za terciarno izobraževanje (skupaj z raziskovanjem) v Sloveniji 36 %, v OECD pa 37 % BDP na prebivalca (Tabela C1.4.).

Med letoma 2012 in 2018 so se izdatki na učenca od osnovnega do terciarnega izobraževanja povečevali s povprečno letno rastjo 1,6 % v OECD državah. V Sloveniji so izdatki za izobraževalne ustanove rasli v povprečju 0,2 % letno, število učencev, dijakov in študentov se je v tem obdobju v povprečju povečalo za 0,3 % na leto. To je povzročilo negativno povprečno letno stopnjo rasti izdatkov na študenta v tem obdobju v obsegu –0,1 %. V OECD je število učencev, dijakov in študentov letno raslo za 0,1 %, celotni izdatki za ustanove pa so letno rasli povprečno 1,7 %, kar je povezano s pozitivno rastjo izdatka na učenca, dijaka, študenta za 1,6 % na leto. (Tabela C1.3.)

Tako v Sloveniji kot v povprečju držav OECD je v letu 2018 za osnovnošolsko in srednješolsko² izobraževanje skupaj delež tekočih izdatkov predstavljal 92 % od zasebnih in javnih izdatkov, enako velja za terciarno izobraževanje v Sloveniji. V državah OECD je bil delež tekočih izdatkov za terciarno izobraževanje manjši, znašal je 89 % (Tabela C6.1.). Od tekočih izdatkov države največji delež namenjajo plačilu osebja v izobraževalnih ustanovah – v Sloveniji smo za plačilo učiteljev in drugih delavcev za vse ravni izobraževanja, brez predšolske vzgoje, namenili 77 % tekočih izdatkov, v OECD pa povprečno 3 odstotne točke manj (Tabela C6.2.).

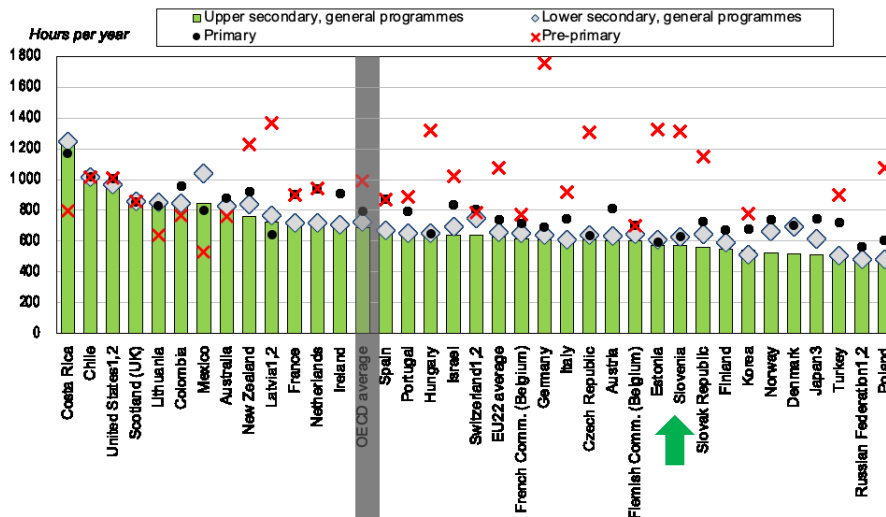
³ V OECD vključuje tudi po-sekundarno neterciarno izobraževanje.

3. Letno število ur poučevanja slovenskih učiteljev, njihove plače in plače ravnateljev pod povprečjem OECD, vzgojitelji so v igralnicah več kot v povprečju OECD

Tako v Slovenji kot tudi v ostalih državah OECD je trend padanja letnega števila ur poučevanja vzgojiteljev/učiteljev glede na raven izobraževanja. Pri nas so v povprečju vzgojitelji v neposrednem stiku z otroki v igralnicah letno 1314 ur, kar je več kot v povprečju v državah OECD (989 ur).

V primarnem (1. do 6. razred) in nižjem sekundarnem (7. do 9. razred) izobraževanju poučujejo učitelji enako število ur (627 ur), medtem ko je zahtevano letno število ur v povprečju držav OECD višje in različno za obe stopnji izobraževanja, 791 ur v primarnem in 723 ur v nižjem sekundarnem izobraževanju. Manj od naših učiteljev v nižjem sekundarnem izobraževanju poučujejo učitelji na Finskem (589 ur) in Poljskem (483 ur). Tudi v višjem sekundarnem izobraževanju v splošnih programih (srednja šola, v Sloveniji gimnazija) je pri nas zahtevano število ur poučevanja učiteljev (570 ur) nižje kot v povprečju držav OECD (685 ur). Vendar je kar nekaj evropski držav, kjer učitelji na tej ravni poučujejo manj ur na leto kot učitelji v Sloveniji, in sicer, na Slovaškem, Finskem, Danskem, Poljskem in v Ruski federaciji. (Slika D4.1.)

Slika 6: Število ur poučevanja na leto po ravneh izobraževanja, 2020

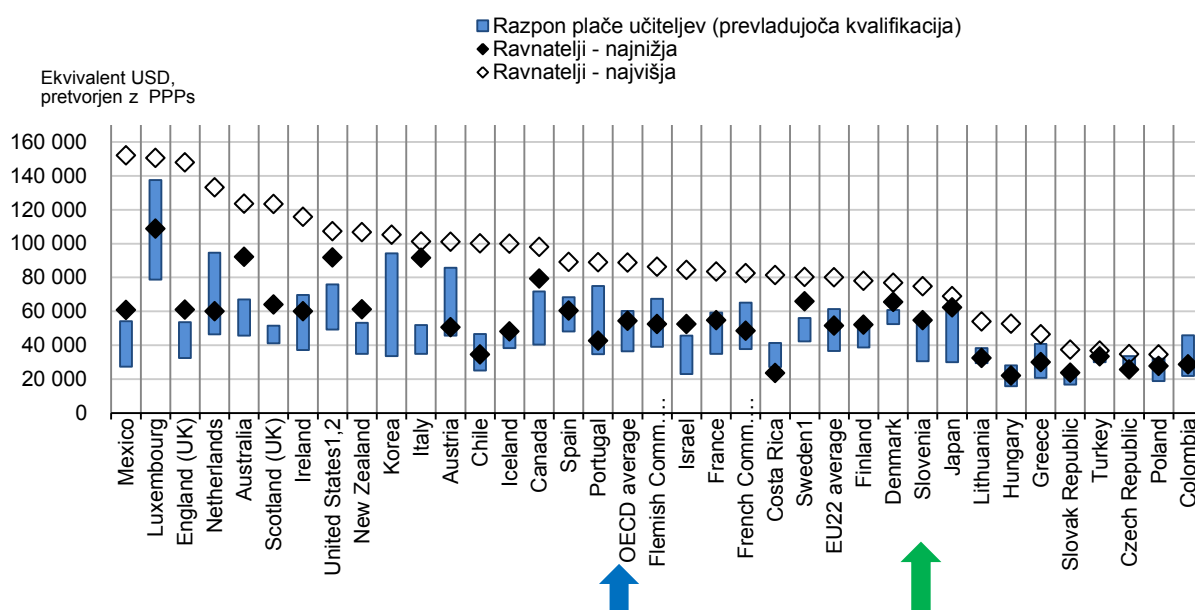

Vir: EAG 2021, Slika D4.1.

V državah OECD dosega izplačane plače učiteljev (2020) v povprečju od 81 % (na predšolski ravni) do 96 % (na splošni višji sekundarni ravni) povprečne plače terciarno izobražene osebe z zaposlitvijo za polni delovni čas, v starosti od 25 do 64 let. V Sloveniji so v letu 2019 izplačane plače učiteljev, izražene v deležu povprečne plače terciarno izobražene osebe, v povprečju nižje od OECD povprečja za leto 2020 – plača učitelja v gimnaziji dosega 93 % povprečne plače, plača učitelja predmetnega pouka v osnovni šoli 88 %, plača učitelja razrednega pouka

pa 86 % povprečne plače zaposlenega s terciarno izobrazbo. Na predšolski ravni pa je v Sloveniji v letu 2019 dosegla povprečna izplačana plača vzgojitelja 72 % povprečne plače terciarno izobraženega. Izplačane plače ravnateljev v slovenski osnovni šoli, ki izvaja tako primarno kot nižje sekundarno izobraževanje, dosegajo 133 % plače terciarno izobražene osebe, na primarni ravni v OECD povprečno 128 % in na nižji sekundarni 137 % plače terciarno izobražene osebe. Plača ravnateljev srednješolskega splošnega izobraževanja v Sloveniji predstavlja 138 % v OECD pa 146 % terciarno izobražene osebe. Ob tem je potrebno poudariti, da so podatki o izplačanih plačah v Sloveniji in še v 9 drugih državah za leto 2019, za eno državo za 2018, ostale države so poročale o plačah v letu 2020. (Tabela D3.2.)

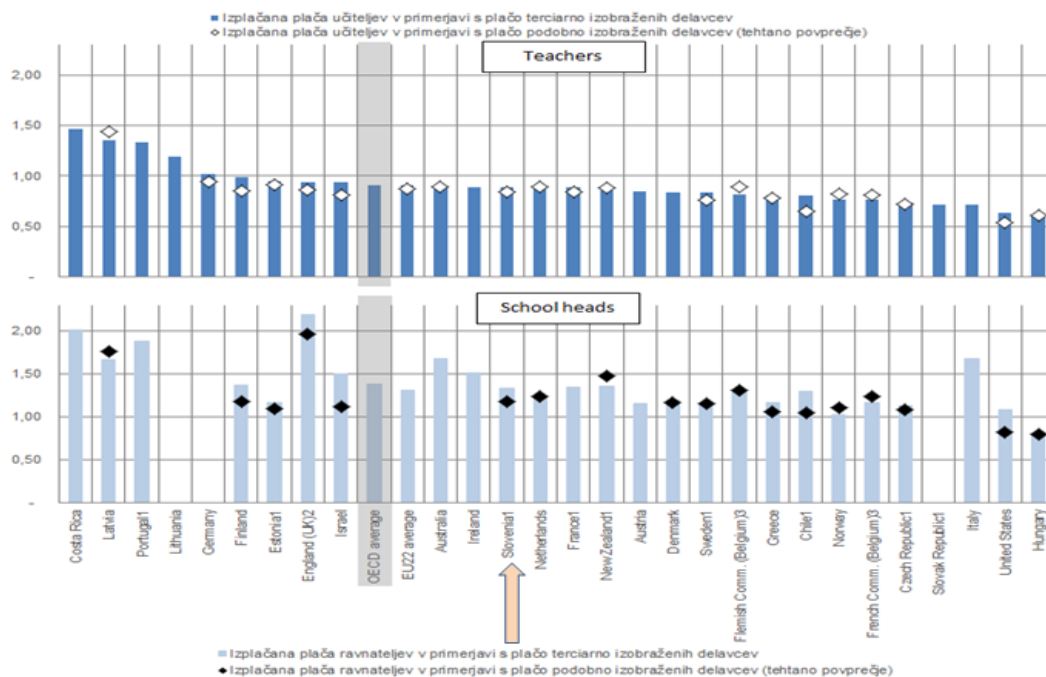
Slika 7: Najnižja in najvišja zakonsko določena plača učiteljev in ravnateljev v nižjem sekundarnem izobraževanju⁴, 2020

Vir: EAG 2021, Slika D3.4.

⁴ Slovenija: podatki so za učitelje predmetnega pouka v osnovni šoli, 2019.

Slika 8: Primerjava izplačanih plač učiteljev in ravnateljev v nižjem sekundarnem izobraževanju s plačami terciarno izobraženih delavcev⁵

Vir: EAG 2021, Slika D3.1.

4. Trajanje obveznega izobraževanja v Sloveniji v povprečju držav OECD

Slovenija po obsegu trajanja obveznega izobraževanja med državami OECD ne izstopa. Obvezno izobraževanje traja 9 let, enako dolgo kot v povprečju držav OECD. Krajše obvezno izobraževanje, 8 let, imajo v sedmih državah (na Poljskem, Madžarskem, v Latviji, Turčiji, Avstriji, Belgiji in Italiji) in le v petih državah daljše, v Litvi, na Islandiji, Norveškem, Danskem (10 let) in v Avstraliji (11 let). (Slika D1.1) Tako pri nas kot v povprečju držav OECD primarno izobraževanje (1.–6. razred) traja 6 let in nižje sekundarno (7.–9. razred) 3 leta. Trajanje primarnega izobraževanja se giblje v povprečju v državah OECD od štirih let v Avstriji, Nemčiji, na Madžarskem, v Litvi, na Poljskem, v Ruski federaciji, na Slovaškem in v Turčiji do sedem let v Avstraliji, na Danskem, Islandiji, Norveškem in Škotskem. Nižje sekundarno izobraževanje traja od dveh let v Čilu ter flamskih in francoskih skupnostih v Belgiji do petih let v Nemčiji, Ruski federaciji in Slovaški republiki ter šest let v Litvi (Tabela D1.2).

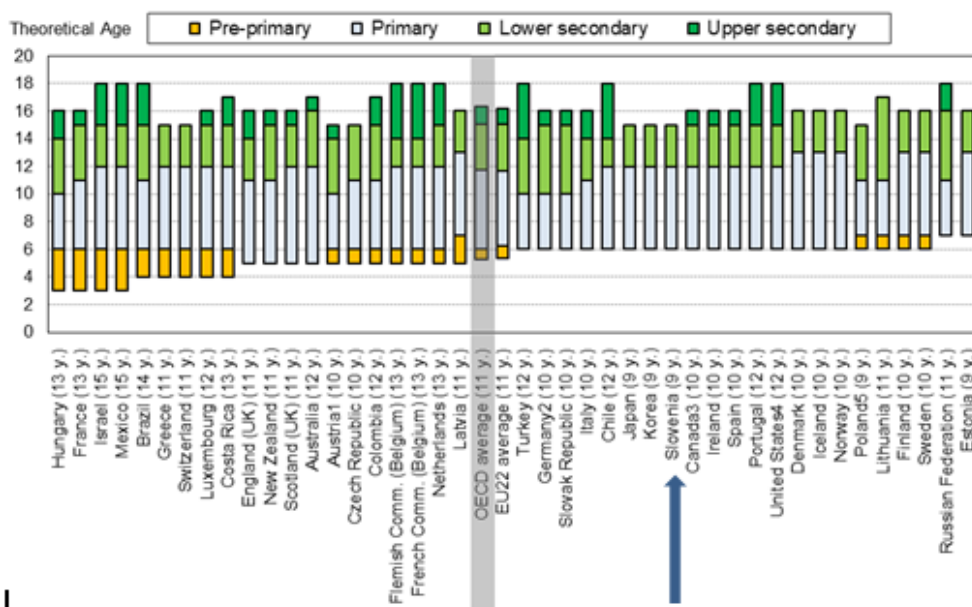
Med 42 sistemi ima 27 sistemov v obvezno izobraževanje poleg primarnega in nižjega sekundarnega izobraževanja vsaj v delu trajanja vključeno tudi višje sekundarno izobraževanje (srednješolsko), 22 sistemov pa predšolsko raven vzgoje in izobraževanja (vrtec) in višje

⁵ Slovenija: podatki so za učitelje predmetnega pouka in ravnatelje osnovnih šol, leto 2019

sekundarno izobraževanje (Annex3_KazalnikD_SlikaX3.D1.1). Ureditev, ki v obvezno izobraževanje zajema le primarno in nižje sekundarno izobraževanje, tako kot v Sloveniji, poznajo še v 6 državah na Japonskem, v Koreji, na Danskem, Irskem, Norveškem in v Estoniji.

V povprečju držav OECD otroci vstopajo v primarno izobraževanje stari 6 let. V štirih državah, Angliji, Avstraliji, na Škotskem in Novi Zelandiji pričnejo primarno izobraževanje otroci s petimi leti. Na Poljskem, Finskem, Švedskem in v Litvi pričnejo otroci obiskovati primarno izobraževanje s sedmimi leti, vendar so pred tem obvezno vključeni eno leto v vrtec. Le v Estoniji in v Rusiji začnejo s primarnim izobraževanjem pri sedmih letih in pred tem niso vključeni v obvezno predšolsko vzgojo.

Slika 9: Obvezno splošno izobraževanje po ravneh izobraževanja, 2021

Vir: EAG 2021, Slika X3.D1.1.

5. Dosežena raven izobraževanja prispeva k bolj zdravemu življenjskemu slogu in daljšemu življenju

Rezultati izobraževanja se poleg doprinosu k zaposlenosti, dohodku, prispevku BDP kažejo tudi v socialnih izidih, ki zadevajo zdravje, blagostanje, družbeno udeležbo in podobne vidike, ki prispevajo k večji družbeni povezanosti in skladnemu družbenemu razvoju.

Letošnja izdaja EAG v razdelku o socialnih izidih izobraževanja prinaša podatke o povezanosti izobraževanja s pričakovano življenjsko dobo posameznikov, pa tudi o debelosti, prehranskih navadah in gibanju.

Za tridesetletnike v Sloveniji je razlika v pričakovani življenjski dobi med tistimi, ki niso dosegli srednješolske izobrazbe, in tistimi, ki so dosegli terciarno izobrazbo, v povprečju 4 leta. V povprečju je torej v Sloveniji ta razlika manjša kot v OECD, kjer znaša 5 let. (Tabela A6.1., Slika A6.1.)

Glede na doseženo raven izobrazbe je v državah OECD zaznati tudi razlike v debelosti posameznikov, saj je delež debelih terciarno izobraženih odraslih v starosti 25 do 64 let v vseh državah manjši kot pri tistih z nižjimi ravnmi izobrazbe. V Sloveniji so z raziskavo SILC (*European Survey on Income and Living Conditions*) leta 2017 zabeležili 24 % debelih odraslih, starih 24–64 let z manj kot srednješolsko izobrazbo (25 % v povprečju OECD) in 9 % debelih s terciarno izobrazbo (14 % OECD). Še posebej navzdol od povprečja OECD odstopa delež terciarno izobraženih debelih žensk v Sloveniji (6 %), ki je za 7 odstotnih točk nižji od povprečja OECD (13 %). (Tabela A6.3., Slika A6.3.)

Bolje kot v povprečju OECD se slovenski prebivalci izkažejo pri varovalnem dejavniku fizično aktivnega življenjskega sloga. Glede na podatke raziskave EU- SILC iz leta 2017, tako v povprečju OECD kot v Sloveniji, raven udeležbe v vsaj 180 minutni fizični aktivnosti na teden narašča z ravno izobrazbo. V Sloveniji o tovrstni fizični aktivnosti poroča 47 % odraslih v starosti 25–64 let, ki niso dosegli srednješolske izobrazbe (40 % v OECD), 57 % odraslih s srednješolsko izobrazbo (48 % v OECD) in 67 % odraslih s terciarno izobrazbo (56 % v OECD) (Tabela A6.5, Slika A6.5).

6. Vpliv epidemije COVID na izobraževanje

OECD je ob izdaji zbornika EAG pripravil tudi publikacijo o vplivu epidemije na izobraževanje "[The State of Global Education: 18 Months into the Pandemic](#)" in poudarke za posamezne države. V njih povzema tudi ugotovitve glede vpliva epidemije COVID 19 na izobraževanje, ki večinoma niso objavljene v zborniku EAG in v veliki meri temeljijo na podatkih, zajetih v posebna poročila držav za obdobje od začetka epidemije do 20. maja 2021 o odzivih na pandemijo v sodelovanju organizacij OECD, UNECO, UNICEF in Svetovne Banke.⁶

V času pandemije COVID-19 do bile šole in vrtci v Sloveniji zaprte dlje kot v povprečju držav OECD

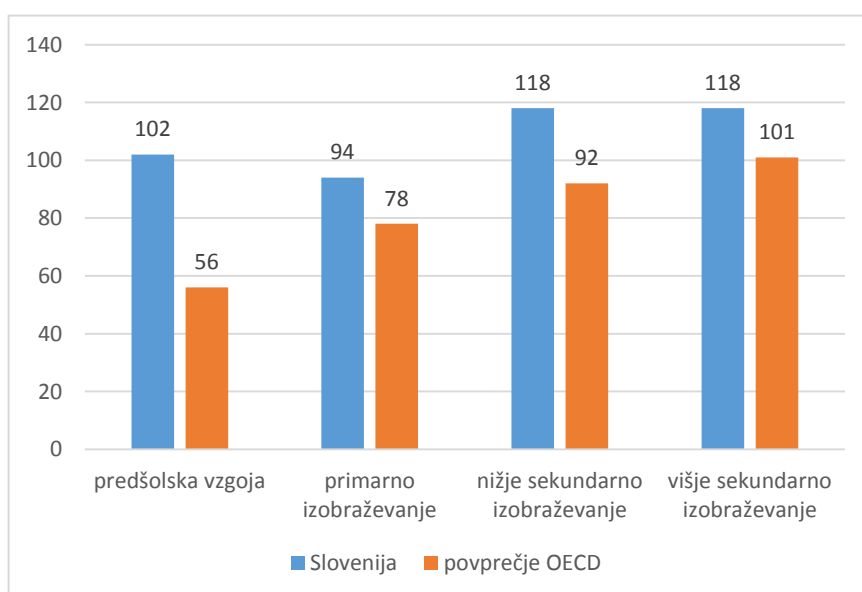
V Sloveniji so v času pandemije vrtci in šole popolnoma zaprle svoja vrata za daljše obdobje, kot so jih zaprle v povprečju države OECD. Med 1. januarjem 2020 in 20. majem 2021 so bili

---

⁶ Survey on National Education Responses to COVID-19 School Closures. <http://covid19.uis.unesco.org/school-closures-survey/> in OECD (2021), *The State of School Education: One Year into the COVID Pandemic*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/201d4e84-en>.

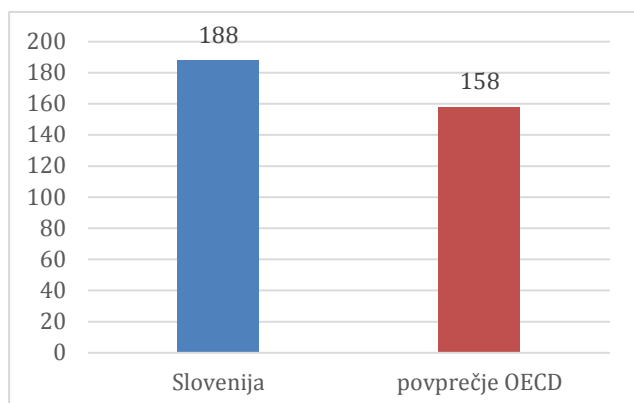
vrtni, ne upoštevajoč ureditev nujnega varstva, v povprečju zaprti 102 dni (v povprečju OECD 56 dni), kar 8 dni več kot so bile zaprte šole v primarnem izobraževanju (1. do 6. razred), 94 dni (v povprečju OECD 78 dni). Slovenija, Nemčija in Irska so edine države, ki so imele vrtnice zaprte dlje kot šole v primarnem izobraževanju. V istem obdobju so bile šole v nižjem (7. do 9. razred) in višjem (srednja šola) sekundarnem izobraževanju za vse učence in dijake v Sloveniji zaprte 118 dni (v povprečju OECD za nižje sekundarno izobraževanje 92 dni in za višje sekundarno izobraževanje 101 dan).

Slika 10: Število dni polnega zaprtja izobraževalnih institucij od 1. 1. 2020 do 20. 5. 2021

Tudi v času, ko so bile šole delno odprte, se večina dijakov srednješolskega (višjega sekundarnega) izobraževanja ni stalno izobraževala v šoli. V šoli so se stalno izobraževali le dijaki zaključnih letnikov (glede na trajanje programa – 4 ali 3 leta) in vsi dijaki programov nižjega poklicnega izobraževanja. Ostali dijaki so se izmenično izobraževali po modelu C, en teden v šoli in en teden na daljavo tako, da je bila pri pouku polovica teh dijakov oziroma oddelkov. Tako so se ti dijaki delno izobraževali na domu še nadaljnjih 70 dni (več kot OECD, kjer so bile šole delno zaprte v povprečju 57 dni), v letu 2020 je bilo tako 27 dni (enako kot OECD 27 dni), v letu 2021 pa 43 dni (več kot OECD, 30 dni). V povprečju so se ti dijaki od januarja 2020 do maja 2021 izobraževali na domu kar 188 dni.

Slika 11: Skupno število dni delnega in polnega zaprta izobraževalnih institucij višjega sekundarnega izobraževanja od 1. 1. 2020 do 20. 5. 2021

Povečan delež mladih, starih 18–24 let, ki niso v izobraževanju in so brez zaposlitve

Kljub krizi v zaposlovanju, ki jo je povzročila pandemija, države OECD v povprečju niso zabeležile velikega porasta deleža mladih v starosti 18–24 let, ki niso niti zaposleni niti v izobraževanju (NEET). V povprečju držav OECD je ta delež mladih narasel z 14,4 % v 2019 na 16,1 % v 2020. V Sloveniji, kjer je ta delež sicer pod povprečjem OECD, smo zabeležili porast za eno odstotno točko in sicer z 9,6 % v letu 2019 na 10,6 % v letu 2020. Povečanje se ni zgodilo na račun padca udeležbe te starostne kohorte v izobraževanju, saj je med letoma 2019 in 2020 delež 18–24-letnikov, vključenih v izobraževanje, celo narasel s 63 % na 66 %. Po drugi strani je upadel delež te starostne kohorte mladih, ki niso v izobraževanju, a so zaposleni in sicer s 27 % v letu 2019 na 24 % v letu 2020 (Tabela A2.2.).

Izrazit padec udeležbe v izobraževanju odraslih

V povprečju so države OECD zabeležile 27 % padec deleža udeležbe v izobraževanju odraslih med drugim kvartalom leta 2019 in drugim kvartalom leta 2020 (ko je bila intenziteta pandemije v večini držav največja). V Sloveniji je bil med tema obdobjema padec udeležbe 25–64-letnikov v formalnem ali neformalnem izobraževanju še izrazitejši, saj se je število udeležencev v Sloveniji znižalo za 55 %, še navaja OECD v poudarkih za državo (Tabela A7.4.).

7. Mladi v ciljih trajnostnega razvoja, povezanih z izobraževanjem

Že nekaj let je v publikaciji EAG tudi poglavje o uresničevanju Ciljev trajnostnega razvoja (SDG) po Agendi 2030, sprejeti leta 2015 v okviru Združenih narodov. Še posebej je v središču četrti cilj trajnostnega razvoja, ki je namenjen izobraževanju in želi "zagotoviti vključujoče in pravično kakovostno izobraževanje ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja". Spremlja, do katere mere države zagotavljajo dostopnost, kakovost in pravičnost v izobraževanju in podobno kot sicer program INES. Poglavje SDG za EAG 2021 še posebej obravnava vidike, kot so vključenost v izobraževanje, učni rezultati in usposabljanje učiteljev za raznolikost v razredu.

8. Pomembne povezave

Osrednja spletna stran: <https://www.oecd.org/coronavirus/en/education-equity>

Povzetki, preglednice in grafični prikazi OECD s celotno publikacijo:

<https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/>

EAG 2021 – inetreaktivna publikacija:

<https://read.oecd.org/10.1787/b35a14e5-en?format=html>

Publikacija o vplivu epidemije na izobraževanje "*The State of Global Education: 18 Months into the Pandemic*": <https://doi.org/10.1787/1a23bb23-en>

Predstavitev v živo bo v četrtek, 16. septembra 2021, ob 10.40:

https://oecd.tv.webtv-solution.com/8283/or/press_conference_education_at_a_glance_2021.html

Spletni seminar bo v torek, 21. septembra 2021, ob 16. uri: <https://oecdedutoday.com/oecd-education-webinars/#Upcoming>

Primerjave med državami: <https://www.compareyourcountry.org/education-at-a-glance-2021>

EAG na strani OECD Education GPS: <http://gpseducation.oecd.org>

VI. INFOGRAFIKE

Infografike je pripravil OECD, prevedli pa smo jih na MIZŠ. Vse vsebujejo podatke za povprečja držav OECD.

Gradimo osnovno in pravično izobraževanje

Kako se izobrazba razlikuje glede na spol, socialno-ekonomski status in državo izvora?

1 od 5 odraslih v državah OECD nima višje sekundarne (srednješolske) izobrazbe.

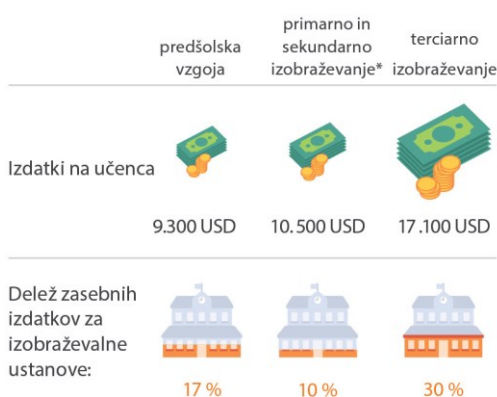
Vsaj 10 % mladih oseb v šolski starosti ne hodi več v šolo v 1/4 držav OECD.

Vsi podatki se nanašajo na povprečje OECD.

Izdatki za izobraževanje in finančna pomoč učencem

* vključuje po-sekundarno neterciarno izobraževanje

Vsi podatki se nanašajo na povprečje OECD.

V zasebne izobraževalne ustanove se vpiše okoli 1/3 predšolskih otrok in študentov.

Zakaj finančna pomoč olajša dostop do izobraževanja

Za primarno in sekundarno izobraževanje:

90 % izdatkov so javna sredstva

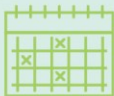
Na teh ravneh najpogosteje uporabljajo formule za izračun sredstev na podlagi meril pravičnosti, kot so socialno-ekonomske značilnosti ali invalidnost, za dodeljevanje sredstev šolam.

Za predšolsko in terciarno izobraževanje:

V zasebne ustanove se vpiše približno **1/3** vseh učencev.

Večja finančna pomoč lahko olajša dostop do izobraževanja prikrajšanim družinam.

Vsi podatki se nanašajo na povprečje OECD.

Zaprtje šol v času pandemije

Na splošno velja: višja raven izobraževanja, dalj zaprte šole

Povprečno število dni popolnega zaprtja šol od 1. januarja 2020 do maja 2021

Šole višjega sekundarnega izobraževanja so bile v istem obdobju delno odprte še dodatnih **57 dni**.

Zaprtje predstavlja:

28 % skupnega števila dni pouka na predšolski ravni*

56 % skupnega števila dni pouka na višji sekundarni ravni*

Vsi podatki se nanašajo na povprečje OECD.
*V običajnem šolskem letu.

V predšolski vzgoji in varstvu (ECEC)

V **5 državah** se vrtni v času pandemije sploh niso zaprli.

Učenje na daljavo je bilo na tej ravni manj pogosto. Delež držav, v katerih so izvajali učenje na daljavo:

62 %

za predšolsko raven

> 90 %

za višje ravni izobraževanja

Države so manj pogosto zaprle vrtnice, ker:

so zgodnja leta najpomembnejša za kognitivni in čustveni razvoj otrok;

je vzpostavitev učinkovitih strategij učenja na daljavo posebej težka za majhne otroke;

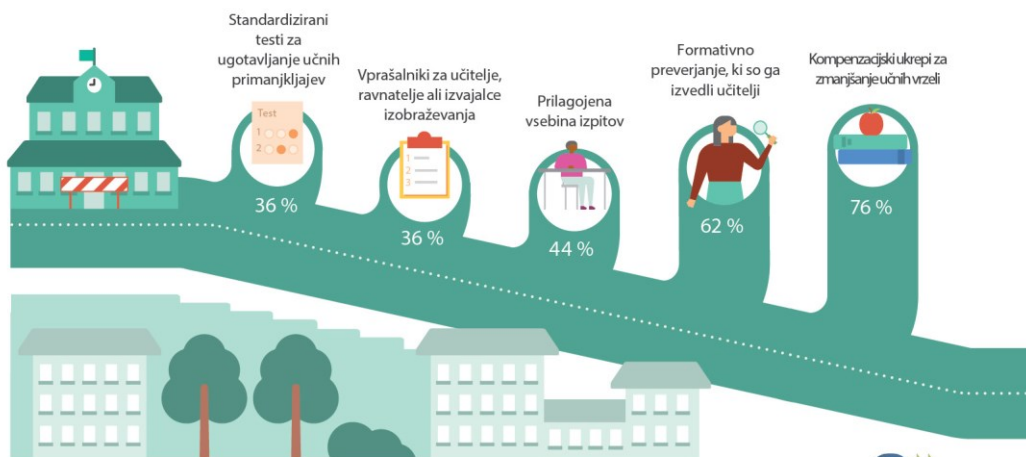
so vrtni izvajali varstvo otrok, tako da so se starši lahko vrnili na delo po končani zaustavitvi javnega življenja.

Vsi podatki se nanašajo na povprečje OECD.

Vpliv COVID-19 na učne izide

V več državah so ocenili učne primanjkljaje in se začeli ukvarjati z učnimi vrzelmi:

Vsi podatki se nanašajo na povprečje OECD.

Podpora učiteljem med pandemijo

Pred pandemijo so učitelji poročali:

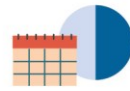
43 % jih je menilo, da so dobro ali zelo dobro pripravljeni za uporabo IKT pri pouku

56 % jih je menilo, da so se v začetnem izobraževanju naučili uporabljati IKT* pri pouku.

Izredne zdravstvene razmere zaradi COVID-19 so prinesle pomembne spremembe delovnih pogojev in pri zaposlovanju učiteljev:

V 50 % držav so prilagodili šolske koledarje in programe.

V 40 % držav so zaposlovali strokovne delavce za določen čas.

V 2/3 držav so bili učitelji prednostno cepljeni proti COVID-19.

Vsi podatki se nanašajo na povprečje OECD.
*Informacijsko-komunikacijska tehnologija.

Sredstva za primarno do terciarno izobraževanje med pandemijo

Vedno več držav OECD se odziva na pandemijo s povečanje proračuna za izobraževanje

Države, ki so povečale proračun za izobraževanje:

2020

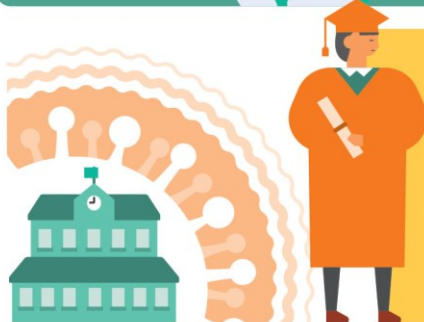

okoli 66 % držav

2021

okoli 75 % držav

Dvig deleža držav, ki so povečale obseg sredstev med letoma 2020 in 2021, je bil najizrazitejši na terciarni ravni:

2020

63 % držav

2021

81 % držav

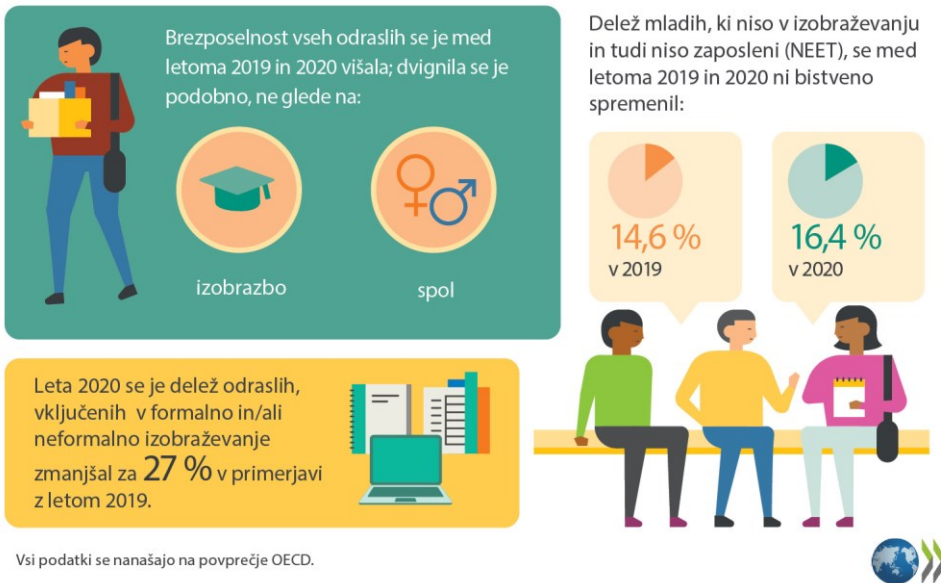
Vsi podatki se nanašajo na povprečje OECD.

Vpliv COVID-19 na izide na trgu dela

Gradivo pripravile sodelavke in slovenske predstavnice v delovnih telesih programa OECD INES – Kazalniki izobraževalnih sistemov: Barbara Kresal Sterniša ob sodelovanju Tanje Taštanoske, Sabine Melavc (vse MIZŠ) in Karmen Svetlik (PI).